

Náhlé stavy II.

a) *Cévní mozková příhoda (CMP, apoplexia cerebri, iktus)*

Je způsobena prasknutím nebo ucpaním tepénky zásobující mozek (mozkový infarkt). Přichází z úplného zdraví, zejména u starších lidí s náchylností k ateroskleróze a vyššímu tlaku.

Příznaky – asymetrie obličeje (např. pokleslý ústní koutek a asymetrie očních štěrbin), poruchy vnímání, hybnosti poloviny těla, řeči, dezorientace, bolesti hlavy, mravenčení v končetinách, krátkodobá ztráta zraku, nucení na zvracení, zvýšení krevního tlaku, zpomalení tepové frekvence.

První pomoc – zajištění klidu, čerstvého vzduchu, nepodávat léky, podložit hlavu a hrudník, chladit hlavu

b) *Náhlé příhody břišní (NPB, akutní břicho)*

Příčiny – žlučnickové, ledvinové kameny, akutní zánět červovitého přívěsku slepého střeva (apendicitis acuta), chronické onemocnění dvanáctníku (duodena), mimoděložní těhotenství (gravidita extrauterina), náhlá neprůchodnost střev (ileus).

Příznaky – prudké křečovitě bolesti v dutině břišní, které mohou vystřelovat do pánve, zad ap., zrychlený puls, vyděšenost, bledost, případně až peritoneální dráždění s prknovitě tuhým a bolestivým břichem, které nelze prohmátat (défense musculaire), známky šoku, nevolnost, zvracení, pokles TK, zrychlení srdeční akce.

- *Apendicitis acuta (apendicitida)*

Jedná se o *akutní zánět appendixu* – červovitého přívěsku slepého střeva, bolest začíná nejčastěji v oblasti pupku a stěhuje se na pravou stranu do *pravé jámy kyčelní*. Pacient někdy zvrací, má porušenou *peristaltiku* (pasáž, posun potravy), zvýšenou teplotu, abnormální, vyšší axilorektální teplotní rozdíl (rozdíl teploty naměřené v podpaží a v konečníku, normálně bývá rozdíl 0,5 st.C, u apendicitidy bývá často 1 st.C, ale není podmínkou). Rozvoj symptomů může být několik hodin až dny.

První pomoc – poloha na zádech s pokrčenými a vypodloženými koleny (paty se nedotýkají podložky) nebo úlevová poloha (antalgická – poloha, která přináší pac. úlevu od bolesti), nesmíme podávat analgetika, nesmíme ledovat z důvodu ztížení následné diagnostiky nemoci u lékaře (zmírňují symptomatologii). Vyzveme pacienta k pokusu o vyprázdnění, event. Postupovat jako při zácpě (nemůžeme-li ji vyloučit) – Glycerinový čípek. Při neustupujících potížích dopravíme postiženého na odd. chirurgie.

- *Zácpa (obstipatio)*

V případě potíží s vyprázdněním – zácpy (nejde přímo o náhlou příhodu břišní), která je typická zejména u starších lidí nebo při opakovaném potlačování nucení na stolici, a která může vyvolávat prudké bolesti a být samotnou příčinou problémů, je možno podat *Glycerinový čípek* (Suppositoria glycerini) do konečníku.

K vyprázdnění by mělo dojít do 10-20 min. Zkušeni a k tomu vybavení mohou podat *očistné klyzma* (klystýr) – nálev teplé vody 37st.C do konečníku, což v případě rozpuštění zácpy vyvolá vyprázdnění.

Křečové stavy

Jsou projevem dráždění nebo onemocnění centrálního nervového systému (CNS).

Příčiny – úraz CNS, přehřátí, stavy po hypoxii, epilepsie, náhlá cévní mozková příhoda (CMP), infekce CNS (meningitida, encefalitida), diabetes (cukrovka), psychické poruchy (hysterie), febrilní křeče u dětí, otravy.

Křeče – klonické (záškuby)

- tonické (trvalé)
- tonicko-klonické

První pomoc – zajištění klidu, nepoužívat násilí, uložit postiženého na měkkou podložku, odstranit z dosahu nebezpečné předměty, o které by se mohl postižený poranit, snažíme se vložit mul či kapesník mezi zuby, aby nedošlo k pokousání jazyka (ne násilím). U svalových křečích z velké námahy (při sportu) natáhneme sval do násilné extenze (natažení) a jemně masírujeme. Ústupu bolesti pomůže také podpoření prokrvení aplikací tepla (teplých obkladů – odplaví se rychleji metabolity, které způsobují bolest, sval se okyslíčí...)

a) *Epilepsie (padoucnice)*

Příznaky – nejdříve tonické (až 30s), následně klonické křeče (až 3 min), postižený vypadá, jakoby se zasnul, upřeně a netečně zírá před sebe, dochází k různým automatickým pohybům (žvýkání, mlaskání, mnutí rukou,

jízda na kole....) – **malý záchvat (*petit mal*)**. Náhle ztratí vědomí a upadne, často se zvláštním výkřikem. Časté je pomočení, pokálení, pěna u úst, amnézie na událost a následně zmatenost, rozšířené, na světlo nereagující zornice – **velký záchvat (*grand mal*)**, vždy přivoláme ZZS. Velmi nebezpečný stav ohrožující život – sled velkých záchvatů za sebou, mezi nimiž nedochází k obnově vědomí, kdy se objevují poruchy dýchání a otok mozku – se nazývá **epileptický stav (*status epilepticus*)**.

b) Febrilní křeče

Provázejí horečky (38 a více st.C) nejčastěji u dětí do 6-ti let.

Příznaky - zadržování dechu, vyvrácené oči, pěna kolem úst, překrvení obličeje a krku.

Terapie – rozbalení dítěte a tím fyzikální ochlazování, podání antipyretik (ideálně **Paracetamolu** – Paralen, Panadol) – léků snižujících teplotu, vhodnou aplikační formou jsou čípky nebo sirup. **Dětem do 15-ti let nepodávat kyselinu acetylsalicylovou (*Acylpyrin*) – hrozí poškození jater.** Transport dítěte na pediatrii (popř. na neurologii k EEG vyšetření).